

İqtisadi modernləşmə və dayanıqlı inkişaf strategiyasının müəllifi

Tarixən milli dövlətçiliyini və müstəqilliyini itirmək təhlükəsi ilə üzləşən xalqlar üçün sınaq anında məsuliyyəti çiyinlərinə götürmüş qətiyyətli liderlərinin sayəsində mövcudluqlarını qorumuş, çətinliklərə sinə gərmişlər. Belə şəxsiyyətlərdən biri də Heydər Əliyevdir. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin dövlət və xalq naminə qəbul etdiyi qərarların strateji əhəmiyyətini bu günün özündə də duyur, gündəlik həyatımızda, taleyimizdə aydın hiss edirik.

1991-ci il oktyabrın 18-də istiqlaliyyətini bərpa etmək şansı qazanmış Azərbaycanın ilkin mərhələdə üzvləşdiyi ağır və mürəkkəb proseslər təsdiqlədi ki, müstəqilliyi yalnız qətiyyətli liderlərin, xalqına bağlı rəhbərlərin yüksək idarəçilik sərəstəsi sayəsində qoruyub saxlamaq olar. 1993-cü ilin iyun ayında respublikanın müstəqilliyi şərti mahiyyət kəsb etmiş, xalqımız demokratik, hüquqi və iqtisadi cəhətdən inkişaf edən dövlətdə yaşamaq arzusunun tam gerçəkləşdirə bilməmişdi. Həmin zaman kəsiyində ölkə iqtisadiyyatında tənəzzül prosesi dərinləşir, inflyasiyanın səviyyəsi gün-gündən yüksəlir, əhalinin sosial rifahı halı pisləşir, ölkənin zəngin karbohidrogen ehtiyatlarından səmərəli istifadə yönümündə səmərəli addımlar atılmırdı. 1991-1993-cü illərdə ölkə iqtisadiyyatında ümumi daxili məhsul hər il orta hesabla 16,5 faiz aşağı düşürdü.

Bu acı gerçəkliklər fonunda Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1993-cü ilin iyununda xalqın təkidli istəyi ilə Naxçıvandan Bakıya qayıtması onun, sadəcə, hakimiyyətə qayıdışı deyil, eyni zamanda xalqın xoşbəxt qurtulması, davamlı inkişaf yoluna qədəm qoyması kimi xarakterizə olunur. Böyük strateq məhz bu mərhələdən müstəqilliyi BMT tərəfindən hüquqi baxımdan tanınmış Azərbaycan dövlətçiliyini faktiki olaraq qurmağa, onun milli dövlətçilik atributlarını formalaşdırmağa başlamışdır. Müstəqilliyin bir çoxlarındı düşünülüyündən də uzun və çətin yol olduğuna yaxşı bilən Ulu Öndər Azərbaycanı taleyin ixtiyarına buraxılmış dövlət düşüncəsindən uzaqlaşdırmışdır.

Böyük strateq Heydər Əliyevin siyasi uzaqgörənliyinin və qətiyyət nümayişinin məntiqi nəticəsi olaraq 1994-cü ildə "Əsrin müqaviləsi"nin əfsanədə realığa çevrilməsi ölkənin bütün strateji əhəmiyyətli sahələrində inkişafına yeni təkan vermişdir. "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanmasından milli inkişafdakı misilsiz əhəmiyyəti bugünkü intensiv sosial-iqtisadi inkişaf fonunda daha qabarıq görünür. Azərbaycanca son illərdə daha böyük uğurlar gətirən bu strategiyanın əsas mahiyyəti ölkənin malik olduğu təbii sərvətlərdən Azərbaycan xalqının rifahı naminə daha uğurlu şəkildə istifadə prinsipinə əsaslanır.

Həmin illərdə planlı təsərrüfat sistemindən bazar iqtisadiyyatına keçid şəraitində Ümummilli Liderin ölkənin böyük perspektivlərinə hesablanmış strateji inkişaf proqramının başlıca məqsədlərindən biri də xalqın rifahının təminatı, əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi olmuşdur. Sosialyönümlülük prinsipini dəim əsas götürən Heydər Əliyevin bu istiqamətdə qabaqcıl dünya təcrübəsinə cavab verən, eyni zamanda ölkə və cəmiyyət realitələrini nəzərə alan məqsədyönlü siyaseti o dövrün sosial ziddiyyətlərinin aradan qaldırılmasına imkan vermişdir. Bazar münasibətləri əsasında formalaşan sosialyönümlü milli iqtisadiyyatın qurulması əsas strategiya kimi müəyyənləşdirən Ümummilli Liderin həyata keçirdiyi sosial siyasetin iki əsas xarakterik cəhəti diqqəti xüsusilə cəlb edirdi. Bunlardan birincisi, sosial siyasetin dayanıqlı xarakter daşıması, iqtisadi bazisə əsaslanması, ikincisi, onun müəmməl və dünya təcrübəsinə uyğunlaşdırılmasına əsaslanan sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi olmuşdur. Sosialyönümlülük prinsipini dəim əsas götürən Heydər Əliyevin bu istiqamətdə qabaqcıl dünya təcrübəsinə cavab verən, eyni zamanda ölkə və cəmiyyət realitələrini nəzərə alan məqsədyönlü siyaseti o dövrün sosial ziddiyyətlərinin aradan qaldırılmasına imkan vermişdir. Bazar münasibətləri əsasında formalaşan sosialyönümlü milli iqtisadiyyatın qurulması əsas strategiya kimi müəyyənləşdirən Ümummilli Liderin həyata keçirdiyi sosial siyasetin iki əsas xarakterik cəhəti diqqəti xüsusilə cəlb edirdi. Bunlardan birincisi, sosial siyasetin dayanıqlı xarakter daşıması, iqtisadi bazisə əsaslanması, ikincisi, onun müəmməl və dünya təcrübəsinə uyğunlaşdırılmasına əsaslanan sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi olmuşdur.

Dövlət-sahibkar münasibətlərinin institusionalaşdırılması Azərbaycanda sahibkarlığın davamlı inkişafının təminatı edilmiş baxımdan son dərəcə vacib məsələlərdən olmuşdur. Heydər Əliyevin formanı ilə yaradılmış Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Sahibkarlar Şurasının məqsədi ölkədə sahibkarlığın inkişafına nail olma, iş adamlarının dövlət başçısının yürütdüyü siyasetin həyata keçirilməsində səmərəli, fəal iştirakını istiqamətləndirmək, bu yolda mövcud olan problemləri aradan qaldırmaq və onların həlli üçün təkliflər verməkdir.

1998-ci ildə keçirilmiş prezident seçkilərində rəsmi vəkil olduğumu Ulu Öndər Heydər Əliyev dəim iş adamlarının mənəvi hamisi kimi çıxış edərək bu təbəqənin milli iqtisadiyyatın "lokomotivi" qüvvəsinə çevrilməsinə çalışmış, mövcud problemlərin aşkarlanması məqsədilə dövlət-sahibkar dialogunun genişləndirilməsində maraqlı olmuşdur. 2002-ci ilin aprel və may aylarında yerli və xarici sahibkarlarla görüşən Ulu Öndər onun üzvləşdiyi problemlər barədə açıq danışmağa dəvət etmiş, yaxından dinləmiş, mövcud problemlərin aradan qaldırılması üçün aidiyyəti dövlət qurumlarına zəruri tapşırıq və tövsiyələrini vermişdir. Həmin görüşlərin nəticəsi olaraq imzalanmış bir sıra vacib sənədlər - 17 avqust 2002-ci il tarixli "Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı (2002-2005-ci illər) Dövlət Proqramı", 10 sentyabr 2002-ci il tarixli "Azərbaycan Respublikasında sahibkarlığın inkişafına dövlət qayğısı haqqında" və 28 sentyabr 2002-ci il tarixli "Sahibkarlığın inkişafına mane olan müdaxilələrin qarşısının alınması haqqında", 27 avqust 2002-ci il tarixli "Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun Əsasnaməsi haqqında" formaları və sərəncamlar sahibkarlığın dəstəklənməsi və ölkədə investisiya mühitinin daha da təkmilləşdirilməsi baxımından keyfiyyətə yeni mərhələnin təminatını qoymuşdur. Məhz bu tarix nəzərə alınaraq Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamla aprel ayının 25-i Azərbaycanda "Sahibkarlığın günü" elan edilmişdir.

Ümumiyyətlə, Ulu Öndərin rəhbərliyi altında həyata keçirilən islahatlar ölkədə yeni iqtisadi sistemə uğurlu keçidi təmin etməklə yanaşı, davamlı tərəqqini də təmin etmişdir. 2003-cü ildən Heydər

rın həyata keçirilməsini təmin edən bəzi normativ-hüquqi aktların təsdiq edilməsi barədə" fərman imzalandı.

Yaradılan bu hüquqi baza əsasında respublikamızda analoqu olmayan aqrar islahat prosesinə start verildi, MDB-yə daxil olan respublikalarla müqayisədə çox qısa vaxtda sovxoz və kolxozlar ləğv olunaraq onların torpaqları və əmlakı pulsuq olaraq kəndlilərə paylandı. Ölkəmizdə torpaq islahatının digər üstün cəhəti də ondadır ki, başqa ölkələrdən fərqli olaraq torpaqların əhalinin xüsusi mülkiyyətinə verilməsini təsdiq edən hüquqi sənədlərin rəsmiləşdirilməsi dövlətin hesabına aparıldı, bu proses qısa müddətdə başa çatdırıldı. Bununla da bazar iqtisadiyyatının əsas atributlarından olan torpaq üzərində xüsusi mülkiyyət hüququ formalaşdı.

Ulu Öndərin 1999-cu ildə imzaladığı sərəncama əsasən kond təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına nəfəs məhsullarının pərakəndə satışında güzəştlərin tətbiqinə başlanmış, 2001-ci ildən istehsalçılar torpaq vergisi istisna olmaqla, digər vergilərdən azad olmuşdular. Bu güzəştlər postsovet məkanında ilk dəfə məhz Azərbaycan Respublikasında tətbiq olunmuş və hazırda da davam etdirilir.

Bazar iqtisadiyyatı yolunu seçmiş istənilən dövlətin müstəqil yaşaması və inkişafı prosesində orta təbəqənin - iqtisadi inkişaf və sabitliyin təminatçısı sayılan sahibkarların sənfinin rolu müstəsnaqdır. Bu realığı böyük müdrikliklə nəzərə alan Ümummilli Lider Heydər Əliyev milli iqtisadi inkişaf modelinin reallaşdırılmasında özəl sektorun həlledici rolunu daim önə çəkər, güclü sahibkarlıq təbəqəsinin formalaşmasına, onların cəmiyyətdəki mövqelərinin güclənməsinə çalışırdı. Bunun nəticəsidir ki, 1995-2003-cü illərdə respublikada sahibkarlığın inkişafı üçün zəruri maliyyə təminatı yaradılmışdır. İnvestisiyaların təşviqi üçün respublikada daha mümbət şərait yaratmaq, daxili və xarici sərmayəni stimullaşdırmaq səmərəli metodlardan istifadə etmək, xarici kapitalın qoyuluşunun başlıca istiqamətini regionların, qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəltmək, habelə maddiləşən işgüzar fəallığı gücləndirmək üçün kompleks tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin normal fəaliyyəti üçün sonrakı mərhələdə "Azərbaycan Respublikasında kiçik sahibkarlığa dövlət köməyi haqqında" qanuna bir sıra müdərəqqi dəyişikliklər və əlavələr edilmiş, habelə "Haqsız rəqəbat haqqında", "İnvestisiyaların qorunması haqqında", "İstehlak bazarı haqqında" və digər zəruri qanunlar qəbul olunmuşdur. Bu qanunlar yerli və xarici sahibkarların təhlükəsiz və xüsusi riskli tələb etməyən biznes fəaliyyətinə dövlət tərəfindən verilən hüquqi təminatı daha da gücləndirmiş, investisiyaların qarşılıqlı təşviqinə və qorunmasına əsaslı zəmin formalaşdırmışdır.

Dövlət-sahibkar münasibətlərinin institusionalaşdırılması Azərbaycanda sahibkarlığın davamlı inkişafının təminatı edilmiş baxımdan son dərəcə vacib məsələlərdən olmuşdur. Heydər Əliyevin formanı ilə yaradılmış Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Sahibkarlar Şurasının məqsədi ölkədə sahibkarlığın inkişafına nail olma, iş adamlarının dövlət başçısının yürütdüyü siyasetin həyata keçirilməsində səmərəli, fəal iştirakını istiqamətləndirmək, bu yolda mövcud olan problemləri aradan qaldırmaq və onların həlli üçün təkliflər verməkdir.

1998-ci ildə keçirilmiş prezident seçkilərində rəsmi vəkil olduğumu Ulu Öndər Heydər Əliyev dəim iş adamlarının mənəvi hamisi kimi çıxış edərək bu təbəqənin milli iqtisadiyyatın "lokomotivi" qüvvəsinə çevrilməsinə çalışmış, mövcud problemlərin aşkarlanması məqsədilə dövlət-sahibkar dialogunun genişləndirilməsində maraqlı olmuşdur. 2002-ci ilin aprel və may aylarında yerli və xarici sahibkarlarla görüşən Ulu Öndər onun üzvləşdiyi problemlər barədə açıq danışmağa dəvət etmiş, yaxından dinləmiş, mövcud problemlərin aradan qaldırılması üçün aidiyyəti dövlət qurumlarına zəruri tapşırıq və tövsiyələrini vermişdir. Həmin görüşlərin nəticəsi olaraq imzalanmış bir sıra vacib sənədlər - 17 avqust 2002-ci il tarixli "Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı (2002-2005-ci illər) Dövlət Proqramı", 10 sentyabr 2002-ci il tarixli "Azərbaycan Respublikasında sahibkarlığın inkişafına dövlət qayğısı haqqında" və 28 sentyabr 2002-ci il tarixli "Sahibkarlığın inkişafına mane olan müdaxilələrin qarşısının alınması haqqında", 27 avqust 2002-ci il tarixli "Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun Əsasnaməsi haqqında" formaları və sərəncamlar sahibkarlığın dəstəklənməsi və ölkədə investisiya mühitinin daha da təkmilləşdirilməsi baxımından keyfiyyətə yeni mərhələnin təminatını qoymuşdur. Məhz bu tarix nəzərə alınaraq Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamla aprel ayının 25-i Azərbaycanda "Sahibkarlığın günü" elan edilmişdir.

Ümumiyyətlə, Ulu Öndərin rəhbərliyi altında həyata keçirilən islahatlar ölkədə yeni iqtisadi sistemə uğurlu keçidi təmin etməklə yanaşı, davamlı tərəqqini də təmin etmişdir. 2003-cü ildən Heydər

Əliyev siyasi kursunu inamla davam etdirən dövlət başçısı İlham Əliyev öten 19 ildə milli inkişaf prioritetlərini düzgün müəyyənləşdirmiş, ölkənin bütün potensialını intellektual resursların, insan kapitalının gücləndirilməsi yönündə səfərbər etmişdir. Öten illərdə uğurla gerçəkləşdirilən sosial-iqtisadi islahatların - davamlı və tarazlı inkişafı stimullaşdıran dövlət proqramlarının, ictimai həyatın bütün sahələrini əhatə edən fərman və sərəncamların nəticəsi olaraq respublikamız son illərdə dünyanın sürətli inkişaf yolunda olan, pandemiyanın doğurduğu iqtisadi çətinliklərin mənfi təsirlərinə sinə gərən dövlətlərdən biri kimi tanınır.

Əminliklə deyə bilərik ki, məhz Ümummilli Lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasetin inamla davam etdirilməsi üzvləşdiyimiz ədalətli münasibətlərin 2020-ci ildə güc yolu ilə Azərbaycanın maraqlarına uyğun həllinə gətirib çıxarmışdır. 2003-cü ildən bu yolda addım-addım irəliləyən Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqını illərdə həsrətində olduğu Qələbə sevincinə qovuşdurmuşdur. Hücüm xəttinə əsaslanan xarici siyaset yürütdən Azərbaycanın xarici siyasətdə müəyyənləşdirdiyi əsas hədəflərdən biri də Ermənistanın təcavüzkarlıq siyasətinin global miqyasda sülh, təhlükəsizlik və əməkdaşlıq üçün doğurduğu təhdidlərin beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırılması olmuşdur. Respublikamız diplomatik fəaliyyət sferasında məhz hücum taktikəsindən çıxış edərək Ermənistanın və erməniopəst dairələrin yalan üzərində qurulmuş saxta təbliğatı ifşa etmişdir.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə yürütdülən xarici siyasət Azərbaycanın Vətən müharibəsindən sonra regionda formalaşdırıldığı yeni geosiyasi realitələri beynəlxalq miqyasda qəbulunu, ölkəmizin sivil və bərabərhüquqlu əməkdaşlığa əsaslanan təşəbbüslərinin dəstəklənməsini təmin etmişdir. Bu günlər ADA Universitetində "Cənubi Qafqaz: İnkişaf və əməkdaşlıq" mövzusunda keçirilən beynəlxalq konfrans təsdiqlədi ki, Azərbaycanın 44 günlük Vətən müharibəsində qazandığı tarixi qələbə və müəyyənləşdirilmiş sülh gündəliyi, eləcə də yeni geosiyasi şəraitə uyğun iqtisadi əməkdaşlıq təşəbbüsləri hazırda beynəlxalq miqyasda ciddi dəstək qazanır.

Azərbaycan postmüharibə dövrünün yeni realitələrini nəinki dünya birliyinə, eləcə də Ermənistan və onu dəstəkləyən bəzi dövlətlərə qəbul etdirməyə nail olmuşdur. Bunun nəticəsidir ki, rəsmi İrəvan Azərbaycanın əməkdaşlıq üçün irəli sürdüyü 5 prinsipini qəbul edərək danışıqlara başlamağa məcbur olmuşdur. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı demişdir: "Brüssel görüşündə isə mən bunu özüm üçün, sadəcə olaraq, aydınlaşdırmaq istəyirdim və aydınlaşdırdım ki, Ermənistan 5 prinsipini qəbul edir. Beləliklə, Azərbaycan ərazi bütövlüyü qəbul edilir və Ermənistan Azərbaycan ərazi iddiasından əl çəkir... Bu, çox müsbət haldır və hesab edirəm ki, ikitərəfli əlaqələrin normallaşdırılması üçün əsas şərtidir".

Şübhəsiz, 30 ilin müddətində erməni qəsbkarları tərəfindən maddi və mənəvi sərvətləri talan edilmiş ərazilərimizin yenidən iqtisadi təsərrüfat dövrüyəsinə cəlb olunması ölkəmizin siyasi-iqtisadi suverenliyinin güclənməsini mühüm dəyərlərdən biridir. Görülən işlər deməyə əsas verir ki, yaxın illərdə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə məskunlaşma, layiqli yaşayış və iqtisadi fəallıq təmin ediləcək, həyata keçirilən quruculuq-bərpa işləri ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafının əsaslarını möhkəmləndirəcək, Azərbaycanın inkişafında yeni mühüm mərhələ açacaqdır.

Xüsusi vurğulamaq istərdik ki, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında həyata keçirilən abadlıq-quruculuq işlərinə Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun rəhbəri Mehriban xanım Əliyeva da layiqli töhfələrini verir. Dövlət başçısı cənab İlham Əliyevi işğaldan azad edilmiş ərazilərə səfər zamanı müşayiət edən birinci xanım Mehriban xanım Əliyeva özünəməxsus səmimiyyətlə paylaşımlar edir, ictimai diqqəti erməni vandalizminin ağır fəsadlarına yönəldir. Eyni zamanda işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçiriləcək layihə və tədbirlər barədə ictimaiyyətə müəyyən mesajlar, məlumatlar verir.

Birinci vitse-prezidentin göstərişi əsasında Heydər Əliyev Fondu Vətən müharibəsi zamanı torpaqlarımızın ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olan hərbiçilərin ailələrinə və qazilərini diqqətdə saxlayır, onların qayğısına qalır. Fond bu kateqoriyadan olan insanların problemləri ilə yaxından maraqlanır, onları nəzərə alan məsələlərin həlli üçün mütəmadi olaraq tədbirlər həyata keçirir. Fondun dəstəyi ilə Vətən müharibəsində ağır yaralanan bir neçə qaziməz müalicə və reabilitasiya üçün Türkiyəyə göndərilmiş və müasir protezlərlə təmin edilmişdir.

Prezident İlham Əliyev postmüharibə dövründə cəmiyyətdə vətəndaş cəmiyyətinin formalaşmasına, dövlət qurumlarının fəaliyyətinə ictimai nəzarət mexanizmlərinin möhkəmləndirilməsinə də mühüm məsələlərdən biri kimi yanaşır. 2018-ci ilin 11 aprelində keçirilmiş prezident seçkilərindən sonra yerli və mərkəzi icra hakimiyyətlərində aparılan kadr islahatları, ümumən, dövlət idarəçiliyinin müasirləşdirilməsini təmin edir. Son illər vəzifəyə təyin etdiyi məmurlar qarşısında müəyyənləşdirilən başlıca tələb idarəçiliyə yeni dövrün çağırışları, müasir tələb və meyarlar əsasında yanaşmaqdır. Müasir idarəetmə meyarlarına uyğunlaşmaq istəməyən, xəbərdarlıqlardan nəticə çıxarmayan yüksək vəzifəli məmurlar barəsində sort ölçülərin gücləndirilməsi, habelə onların bəzilərinin cinayət məsuliyyətinə cəlb olun-

ması ilk növbədə qanunun aliliyinin təminatı edilmiş istiqamətdə atılan addımlardır. Məmurlar qarşısında müəyyənləşdirilmiş əsas tələb insanlara layiqli xidmət, onları nəzərə alan məsələlərə həssas yanaşma, bir sözlə, vətəndaş məmnunluğunun təminatıdır. Kadr əvəzlənmələri, kadrların düzgün seçilməsi korrupsiya, rüşvətçilik və digər bürokratik amillərə qarşı başlanmış mübarizənin tərkib hissəsi olaraq müsbət nəticələr verir.

Prezident İlham Əliyev sosial-iqtisadi inkişafın keyfiyyətə yeni mərhələsində dövlət qurumlarının fəaliyyətində ictimai nəzarətin gücləndirilməsini də son dərəcə zəruri hesab edir. Dövlət başçısı bu baxımdan obyektiv məlumat orqanlarının fəaliyyətinə xüsusi önəm verir: "Deyə bilərəm ki, mən bəzən xoşagəlməz hallar haqqında sizdən öyrənirəm, sizdən bu xəbəri tutaram və dərhal reaksiya verirəm. Deyə bilərəm ki, bir çox hallarda mediada olan məlumatlar təsdiqlənir. Elə məlumatlar var ki, ikitərəfli xarakter daşıyır. Amma məlumatların mütləq əksəriyyəti təsdiqlənir və dərhal ölçü götürülür. Ona görə dövlət məmurları bilib-dövlət, onların işinə təkə Prezident Administrasiyası yox, həm ictimaiyyət, həm də media nümayəndələri nəzarət edir".

Aparılan islahatların nəticəsi kimi postmüharibə dövründə respublikamızın iqtisadi inkişafı da keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur. Bu mərhələdə əsas məqsədlərdən biri milli iqtisadiyyatın rəqəbat qabiliyyətinin yüksəldilməsinə və dünya təsərrüfat sistemində səmərəli inteqrasiyasına nail olmaqla, uzunmüddətli perspektivdə ölkədə dinamik sosial-iqtisadi inkişafın davamlılığını təmin etməkdən ibarətdir. Prezident İlham Əliyevin 2 fevral 2021-ci il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişaf dair Milli Prioritetlər" sənədində qeyd olunduğu kimi, qarşısındakı illərdə davamlı və yüksək iqtisadi artım baxımından adambaşına düşən milli gəlirin artırılması, yüksək gəlirli iş yerlərinin yaradılması, şəxsləndirmə və qeyri-neft sektorunun inkişafı tədbirlərinin davam etdirilməsi, yerli və xarici sərmayələrin təşviqi, şəffaf və özəlləşmə strategiyasının həyata keçirilməsi, kapital və işgorta bazarının inkişafı və digər mühüm məsələlər nəzərdə tutulur.

Global miqyasda cərəyan edən mürəkkəb siyasi-iqtisadi proseslərin, Ukraynadakı müharibənin mənfi təsirlərinə, bir çox ölkələrin ciddi iqtisadi, maliyyə və sosial problemlərə üzvləşməsinə baxmayaraq, Azərbaycan iqtisadiyyatı 2022-ci ilin ötən dövründə dayanıqlı inkişaf tempini qoruyub saxlamışdır. 2022-ci ilin I rübünün sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş müşavirə beynəlxalq münasibətlər sistemindəki gərginlik və pandemiya rejiminin davam etməsi fonunda hökumətin yürütdüyü iqtisadi siyasetin səmərəli nəticələr verdiyini bir daha təsdiqləyir. Son 2 ildə hökumətin həyata keçirdiyi preventiv tədbirlər pandemiya şəraitində maliyyə təhlükəsizliyini təmin edərək, 2022-ci ilin ilk rübündə makroiqtisadi sabitliyə və sosial öhdəliklərin icrasına etibarlı zəmin formalaşdırmışdır.

Bütün bunların nəticəsidir ki, ölkə iqtisadiyyatı 2022-ci ilin yanvar-mart aylarında inkişaf tempini nəinki qoruyub saxlamış, eyni zamanda mühüm göstəricilərə imza atmışdır. Prezident İlham Əliyevin hökumətin son iclasında bildirdiyi kimi, hesabat dövründə ümumi daxili məhsul istehsalı ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 6,8 faiz artmışdır. Mühüm nəticələrdən biri də bu dövrdə qeyri-neft sektorunda 10 faizdən çox artımın qeydə alınmasıdır. Bu, ölkə rəhbərliyinin iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, qeyri-neft sektorunun, ixrac sahibkarlığının dəstəklənməsi istiqamətində həyata keçirdiyi sistemli və ardıcıl tədbirlərin məntiqi nəticəsidir.

Ölkənin ixrac potensialının güclənməsi xarici ticarətdə müsbət saldonun yaranmasına, makroiqtisadi sabitliyə etibarlı zəmin yaradır. 2022-ci ildə ixracın idxalı əhəmiyyətli dərəcədə üstələməsi, müsbət saldonun 5 milyard dollardan çox olması bunı bir daha təsdiq edir. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı demişdir: "Əlbəttə ki, ilin sonuna qədər əminəm bu rəqəm daha da artacaq. Həm makroiqtisadi sabitliyə bunun əvəzlənməz təsiri var, eyni zamanda valyuta ehtiyatlarımızın artması da göz qabağındadır. Üç ayda da valyuta ehtiyatlarımız artıb. Ona görə bütün bu göstəricilərlə biz haqlı olaraq fəxr edə bilərik".

2022-ci ilin Azərbaycan dövlət büdcəsində neftin bir barelinin ortaq qiymətinin 50 ABŞ dolları civarında götürülməsi fonunda hazırda qiymətin 100 dollardan yüksək olması xarici ticarətdə müsbət saldonun və valyuta ehtiyatlarının artımını şərtləndirən əsas amillərdəndir. Strateji valyuta ehtiyatlarının artımı həm də "maliyyə təhlükəsizliyi çətri" rolunu oynayır. Bir sıra region ölkələrindəki məzənnə tərəddüdləri fonunda manat hesabət dövründə sabit valyuta olaraq qalır və dəyər itirmir.

Bu tədbirlər həmçinin iqtisadiyyatın sabitləşməsinə, biznes mühitinin liberallaşmasına və neftdən asılılığın minimuma endirilməsinə imkan yaradır. Qeyri-neft sektorunun dəstəklənməsi üçün regionlara sərmayə qoyuluşlarının stimullaşdırılması, səmərəli layihələrin maliyyələşdirilməsi istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında son 19 ildə həyata keçirilən siyaset nəticəsində ölkə sahibkarlığının ictimai-siyasi sür sür səviyyəsi, düşüncə tərz, təfəkkürü, intellekt səviyyəsi də dəyişmişdir. Bu gün dövlət-sahibkar münasibətlərinin institusional inkişafı sivil dialoq və əməkdaşlığa, cəmiyyət qarşısındakı sosial öhdəliklərə sadıqlığı əsaslanır. Ölkədə sahibkarlığın bütün təşkilatı-hüquqi formalarının inkişafına xidmət edən innovativ siyasetin mahiyyətində müvafiq olaraq son illər Sumqayıt şəhərində də iş adamlarının təşəbbüskar layihələrin dəstəklənməsi, onlarla işgüzar, sağlam, qarşılıqlı faydalı əlaqələr qurulur, özəl sektorun mövcud potensialından səmərəli istifadə edilir.

Tərəqqi və inkişafə təkan verən dövlət proqramları çərçivəsində Sumqayıtda tikinti-quruculuq, abadlıq işləri daha ünvanlı, konkret və məqsədyönlü xarakter almışdır. Prezident İlham Əliyevin bu layihələrin reallaşdırılmasına hər cür dəstək verməsi, zəruri maliyyə vəsaitlərinin ayrılması görülən işlərin səmərəli nəticələr verməsinə, hər bir şəhər sakininin həyatında daha qabarıq hiss olunmasına imkan yaratmışdır.

Uzun əsrlər boyu şəxsiyyət və zaman münasibətlərinə dair baxışlar kifayət qədər fərqli olmuş və seçilmişdir. Lakin bütün bu müxtəliflikdə daxili bir bağlılıq da həmişə aydın şəkildə özünü büruzə vermişdir. Yəni şəxsiyyəti zəmanə, zamanı isə şəxsiyyətsiz qavramama mümkünəşliyi təsdiqlənmişdir. Bu məntiqdən yanaşı qətiyyətli ətraf etməlilik ki, Azərbaycanın müasir tarixi Heydər Əliyev düşüncəsindən ayrı təsvir edilə bilməz.

Bu gün tam əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan məhz Ulu Öndərin müdərəqqi ideyaları əsasında inkişaf edir və öz məqsədlərinə doğru inamla irəliləyir. Əminliklə deyə bilərik ki, respublikamız Heydər Əliyev ideyalarına sۆykənərək milli maraqlar və mənafehlərimizi qətiyyətlə qoruyan Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında daha müasir və inkişaf etmiş ölkəyə çevrilir.

Qüdrət KƏRİMOV,
"Xəzər" QSC-nin sədri,
iqtisad elmləri doktoru